

A woman with blonde hair tied back, wearing sunglasses, a black tank top, and grey pants, is walking down a narrow, cobblestone path in a village. She has a large brown backpack on her back and is pulling a blue and black suitcase. The path is flanked by stone walls and lush green plants with red flowers. The scene is brightly lit, suggesting a sunny day.

**“DOBAR UČITELJ NIKAD
NE GOVORI UČENIKU
KAMO DA IDE, VEĆ MU
POKAŽE PRAVAC KAMO
DA GLEDA”**

RAZGOVARALA:
MARIJA PLENTAJ

Moram priznati da Martinu Lončar poznajem dugi niz godina. Živjele smo u istom gradu, išle u istu glazbenu školu, putovale zajedno na nastavu harmonike u Zagreb, a jedan kratak period i studirale u isto vrijeme na Akademiji u Grazu. Kako ona već duži niz godina živi u inozemstvu (govorim to općenito jer svakih par godina mijenja državu u kojoj boravi), naši susreti su rijetki i posluže kao prilika u kojoj obično pretresemo što ima novog, pri-sjetimo se nekih zajedničkih trenutaka. Srećom po mene, ovaj je postao i idealna prilika za intervju. Zašto je Martina idealan kandidat za našu rubriku, vidjet ćete i sami.

Martina, tvoja dosadašnja karijera veoma je bogata i svestrana. Moram priznati da sam neko vrijeme razmišljala kako uopće započeti ovaj intervju. Bojala sam se da nećemo moći obuhvatiti sve važne teme i događaje u samo jednom razgovoru. Zato mislim da bi najbolje bilo krenuti kronološki. Zanimaju me tvoja prva iskustva s harmonikom i glazbom općenito. Zašto si izabrala baš harmoniku? Možeš li se prisjetiti nekih događaja iz osnovne i srednje glazbene škole?

Moja prva iskustva s glazbom nisu bila vezana uz moj svjesni odabir. Koliko se mogu prisjetiti, roditelji su nam, bratu i meni, vrlo rano kupovali glazbene instrumente za djecu da se njima igramo (jako mudro od njih!). Jednom prigodom, mislim da je u pitanju bio rođendan, dobila sam malu plavu harmoniku, a brat je dobio žutu harmoniku. I dok smo „redali“ raznorazne improvizacije na različite teme, ja sam postala „kreativno znatiželjna“ i nožem prerezala mijeh harmonike, kako

bih vidjela što se unutra nalazi. Naime, zanimalo me otkud dolazi zvuk? Na moje silno razočaranje, otkrila sam prazni prostor u mijehu i ulila sam u njega vodu te iščekivala što će se zatim dogoditi. Uopće nisam razmišljala kako zalijepiti mijeh natrag da bi sve ponovo izgledalo isto kao i prije (naime, mama je svakodnevno provodila „policijski“ očevid nakon posla jer je predviđala da ćemo brat i ja napraviti koješta). Nakon nekoliko pokušaja da prikrijem svoj „zločin“ i „rekvizite“ (UHU ljepilo, selotejp, trake i zavoji za previjanje...), kojima sam pokušavala vratiti harmoniku u prvobitno stanje, odustala sam od svoje ideje. Dobro je bilo to što je barem bratova žuta harmonika ostala čitava. Pomislih kako, sveukupno gledajući, to čak i nije bila tako velika katastrofa. Mama se ipak nije složila sa mnom taj dan. A kad već toliko spominjem majku, zapravo sam tek na poslijediplomskom studiju u Kopenhagenu otkrila da je upravo ona zaslužna za moju ljubav prema glazbi. Još dok sam bila u njezinoj utrobi, ona je svaki dan pjevala i plesala. Naime, u Kopenhagenu sam saznala, od jedne profesorice koja je velik dio svoje karijere posvetila istraživanju razvoja muzikalnosti u nerođene djece, koliko te činjenice utječu kasnije na samo dijete i njegov razvoj.

Završivši srednju školu, upisala si Universität für Musik und darstellende Kunst u Grazu. S kojim profesorima si ondje radila i kako bi usporedila nastavu koju si imala u Austriji s onom u Zagrebu i Bjelovaru? Koliko je život tamo bio drugačiji od onog u Hrvatskoj?

Graz i moj trogodišnji boravak tamo, vjerojatno je najljepše i najbezbržiđe razdoblje mog studiranja. Akademija je vrlo internacionalna i na izvrsnom

je geografskom položaju u Europi, tako da i time privlači brojne mlade glazbenike iz raznih europskih država, a Austrija kao dobro uređena zemlja svakako predstavlja izazov mnogima. Već sam od početka imala sreću, ali i čast, biti u klasi dva vrsna harmonikaša svjetskog kalibra: Jamesa Crabba i Geira Draugswohla.

Harmonikašku klasu u to smo vrijeme sačinjavali uglavnom mi, stranci (Hrvati, Slovenci, Česi, Poljaci, Bugari), tako da od samog početka nisam osjetila izolaciju ni u kom pogledu. Naprotiv, osjetila sam iskrenu dobrodošlicu.

Što se tiče načina rada, govorim konkretno o harmonici, sve je puno drugačije nego u Hrvatskoj. Dosta je različitosti i u samom mentalitetu. U Hrvatskoj je moje glazbeno izražavanje uvijek bilo vezano uz kompetitivnost. Naime, profesor Krajna nas je svake godine pripremao za natjecanja i prenio nam uistinu mnoge pozitivne stvari vezane uz rusku školu, kao što je tehnika, a smatram da je to ujedno, i baza iliti temelj sviranja i savladavanja jednog instrumenta. U Austriji je to sve izgledalo posve drukčije. U nas se ondje prvenstveno usađivao mentalitet glazbenika, koji ima svijest o sebi kao posebnoj osobi obdarenom nekim talentom. I u tom smislu, ne treba se dokazivati na način kao što je to u Hrvatskoj. Mnogih stvari i događaja otpri-je sada tek postajem svjesna, ali opet na to prošlo razdoblje gledam pozitivno i s malom no-stalgijom.

Tijekom studija odlučila si se za odlazak u Dansku. Što i gdje si tamo studirala i koliko dugo si ostala? Također, reci mi kako te se dojmio sjever Europe?

Da, moj odlazak u Dansku bio je vezan je uz povratak mojih profesora u Kopenhagen. Naime, ti su

profesori pozvali nas troje studenata, usuđujem se reći svojih miljenika, u svoju klasu u Dansku. Meni ta odluka o odlasku nije bila teška. Uslijed nekih obiteljskih okolnosti i mog avanturizma, koji mi je u genima, poziv sam prihvatila objeručke. Provela sam četiri godine na sjeveru. No, privikavanje je bilo poprilično bolno. Tamo je klima hladna i vlažna, gotovo da uopće nema sunca, koje je za nas južnjake neophodno, materijalni troškovi studiranja su također veliki, a i sami ljudi, sam mentalitet je posve stran svemu onom na što sam dotad bila navikla. Sve to stvorilo mi je jedan „teret“ koji me pratio sve do kraja mog tamošnjeg boravka. Međutim, bilo je to jedno izvrsno iskustvo, koje mi je otvorilo sasvim nove poglede na život, a istodobno i omogućilo da upoznam orguljašku kulturu u svjetlu protestantizma, što bi ovdje, u Hrvatskoj, bilo posve nemoguće.

Nakon Danske, ponovno si se preslila, ali ovaj put u Lyon. Što si studirala u Francuskoj i koliko si vremena tamo provela?

Moj je odlazak u Lyon bio svojevrsan bijeg od Hrvatske. Naime, povratkom iz Danske provela sam neko vrijeme u Zagrebu iščekujući nostrifikaciju diplome, koja je trajala za vrijeme cijelog mog boravka tamo.

Nisam bila oduševljena Zagrebom i uvjetima rada u toj sredini u koju sam upala. Odlučila sam da se želim dalje usavršavati. Isprva sam mislila kako bilo dobro usmjeriti se na nekakav znanstveni, istraživački rad i stoga sam otišla u Lyon. U početku nisam znala ni razumjela nijednu francusku riječ, no moja upornost (hvala roditeljima na spartanskom odgoju) me ipak dovela do vrata Filozofskog fakulteta, na smjer muzikologije. Položila sam razlikovne predmete (jer je tamošnji plan i program nešto drugačiji od konzervatorija, koji je odijeljen od sveučilišta) i diplomirala. Opredijelila sam se za smjer sociologije i ekonomije glazbe. To sam područje smatrala zanimljivim i idealnim za svoj budući istraživački rad.

“Majka je zaslužna za moju ljubav prema glazbi.”

Kako sam cijelo to vrijeme paralelno učila orgulje, privatno kod prof. Junko Ito kojoj hvala na strpljivosti i nevjerojatnoj pedantnosti, našla sam se u jednom trenutku na raskrižju, svjesna da moram izabrati između orgulja i muzikologije...

No, budući da konstantno ulažeš u svoje znanje, logičan je bio i daljnji nastavak školovanja. Čime si se okupirala u Italiji, koliko si dugo tamo studirala i gdje točno? Reci mi nešto više o samoj Akademiji i studiju.

Orgulje su ipak na kraju odnijele pobjedu i to zahvaljujući gospodinu Bachu. Sakupila sam sva djela napisana za orgulje i postala svjesna da je tu izvor svega onoga što me dosad privlačilo u glazbi. Otišla sam u Rim, položila prijemni ispit na Papinskoj Akademiji za crkvenu glazbu i ostala tamo pet godina. Studirala sam orgulje i orguljašku kompoziciju. Taj je studij bio izvrsno zamišljen, no problem je uslijedio onda kada ga se prilagodilo bolonjskom procesu. Naime, na taj je način program od osam godina skraćen na pet godina i to s istim sadržajem sve do magisterija. Društveno gledajući, to je ipak svijet za sebe u koji se nije bilo lako uklopiti, no s vremenom možda postajemo prilagodljivi i više nego li želimo.

Gdje ti se život do sad najviše svidio? Jesu li to skandinavske zemlje, srednja ili južna Europa i zašto? Jesi li u kontaktu s ljudima koje si do sada upoznala?

Mislim da se s vremenom, na svim tim putovanjima, iskristalizirao moj pravi mentalitet i rekla bih da za mene vrijedi ona: "Što južnije, to tužnije..." Nastojim održavati kontakte sa što više ljudi koje sam dosad upoznala. Smatram da sam stekla jednu širinu i

plastičnost te da sam se riješila predrasuda koje su tako tipične za osobe, koje rastu i razvijaju se u manjim sredinama.

Nakon kraćeg odmora imaš daljnje ponude, ovaj put vezane uz Ameriku. Možeš li nam reći nešto detaljnije o tome?

Moj odlazak u Ameriku na nekoliko mjeseci je isključivo turistički. To je moja dugo sanjana želja i sretna sam što je sad došlo vrijeme da se i to realizira, pa i da odmorena i s distance, odlučim što dalje...

Po tvom mišljenju, što sve čini jednog potpunog umjetnika? Poznavajući te dugi niz godina, znam da si izuzetno marljiva, uporna i svestrana osoba. Je li to ključ uspjeha?

Ne znam... jučer sam pročitala intervju jednog izvrsnog pijanista, koji kaže da bez 6 sati vježbanja dnevno, nema ni dobrih rezultata. Meni se pak čini da se mora poklopiti nekoliko dimenzija u jednoj osobi da bi rezultati bili vidljivi, a to su: talent, inteligencija, zdravlje, upornost, marljivost, hrabrost, a potom i financijska potpora jer, bavimo se "skupim sportom". Ipak, najvažniji je talent. Talent je izniman dar koji se, na veliku žalost, toliko puta zanemaruje i često nije čak ni prepoznat od strane roditelja i učitelja, a kamoli usmjeren. Možda i malo više sreće nije na odmet.

Kako je ustvari došlo do tvog upoznavanja s orguljama i možeš li sada reći da osjećaš da je to "tvoj" instrument, a da si ga slučajno otkrila tek na samom fakultetu? Kako bi općenito usporedila orgulje s harmonikom?

Orgulje sam počela svirati još u Austriji kao drugi glavni instru-

ment kod prof. Brucknera. Ne sjećam se zašto sam izabrala baš orgulje, a ne neki drugi instrument, ali zbog te odluke nikad nisam požalila. Od samog početka uvidjela sam razliku između ograničenog harmonikaškog repertoara (ipak je to mladi instrument u svijetu klasične glazbe) i "kraljice instrumenata", koja nije mogla ne istaći svoju dominantnost u gotovo svakom pogledu. I naravno, tu je zatim i gospodin Bach... Harmoniku još uvijek vidim kao "prijenosne" orgulje, odnosno kao jedan veoma lijep instrument, srodan orguljama u mnogim svojim dimenzijama. Ali nažalost, harmonika ipak ima

"U Hrvatskoj je moje glazbeno izražavanje uvijek bilo vezano uz kompetitivnost. U Austriji je to sve izgledalo posve drukčije. U nas se ondje prvenstveno usađivao mentalitet glazbenika, koji ima svijest o sebi kao posebnoj osobi obdarenom nekim talentom. I u tom smislu, ne treba se dokazivati na način kao što je to u Hrvatskoj."

mного manjkavosti, a jedna od njih je slaba rezonanca zvuka.

Imaš li svoje omiljene skladatelje kojima se uvijek vraćaš ili neki stalni repertoar? Po čemu ti oni odgovaraju?

Kao što sam prethodno rekla, za mene je Bachov opus neiscrpan izvor glazbene umjetnosti. Volim i njemačku romantiku, Liszta, Brahmsa, Regera, i suvremenu glazbu, posebno francuske majstore. Ali, uvijek se na kraju vratim Bachu.

Česta si polaznica mnogobrojnih seminara. Možeš li uopće prebrojiti na koliko si seminara do sada bila? Na kojim seminarima si najviše naučila, i od kojih profesora?

Da, volim odlaziti na seminare kad god mi se za to pruži prilika.

Teško mi je nekog izdvojiti jer uvijek su u pitanju svjetski majstori orgulja. Svaki je od tih profesora predavača poseban na svoj način. Uz "injekciju inspiracije", koju uvijek pokupim na tim majstorskim tečajevima, ondje upoznam i puno novih ljudi, prvenstveno talentiranih mladih glazbenika iz cijelog svijeta. Seminari su zaista posebne prilike za sklapanje poznanstava, a ponekad i nekog vrijednog prijateljstva.

Što te opušta? Imaš li vremena za sebe?

Nemam puno vremena za sebe, ali kad god mogu, uživam u šetnji po prirodi, kuhanju, izlascima, ali i čitanju neke dobre knjige u tišini svoje sobe.

Kako zamišljaš svoj idealan život?

Ne zamišljam više idealan život. Nastojim prihvatiti sve što mi se događa i to bez pružanja otpora. Jednom mi je netko mudar rekao da ne vrijedi ništa forsirati i siliti, jer sve ono što u životu pokušavaš dobiti na taj način, najvjerojatnije i nije za tebe.

Podijeli s nama neke najzanimljivije anegdote i doživljaje koje si doživjela na raznim putovanjima, koncertima, seminarima, studiju...

Anegdote? Hm... teško je izdvojiti nešto u moru svega... U posljednje vrijeme imam problema s kralježnicom pa premotavam film unatrag, kako bih se prisjetila što je sve moglo doprinijeti tome. Znalo se događati da smo se jednostavno natjecali u glupostima, npr. trčanje po aerodromima s harmonikom na leđima,

koja ima „samo“ 16 kilograma, vožnje biciklima uzbrdicom do akademije i slično. Sjećam se da smo jednom u Danskoj sjeli u auto i odlučili otići na neki mali popodnevni izlet. Na kraju smo završili u Švedskoj. Na opće čuđenje svih nas, zbog niza prometnih prekršaja koje smo počinili, kao npr. ručno podizanje rampe na mostu između Švedske i Danske jer smo se htjeli nabrzinu zaokrenuti i promijeniti smjer, policija nas ipak nije zaustavila. Bilo je još zaista mnogo takvih, smješnih događaja.

Kako tebi izvana izgleda harmonikaška scena u Hrvatskoj? Je li jasno definirana ili je tek u povojima? Ide li u pravom smjeru? Kako u Europi općenito stoji harmonika u odnosu na druge instrumente?

Već dugo nisam u Hrvatskoj pa

ne mogu argumentirano govoriti o sceni u Hrvatskoj. Iz priča i informacija, iz daljine vidim da bi se tu moglo jako puno učiniti. Npr. u Rimu je tek prije nekoliko godina otvoren odjel harmonike na konzervatoriju S. Cecilija, i rame uz rame stoji orguljama. Profesor je izvrstan (studirao je i harmoniku i orgulje) i vrlo je aktivan, kako u pedagoškoj, tako i u koncertantnoj djelatnosti. Isto tako, u koncertnoj sezoni, u jednoj poznatoj crkvi u središtu Rima, uz umjetnike na orguljama nastupaju i harmonikaši i probijaju zidove, kako klasične glazbe, tako i same crkve.

I za kraj, kad bi mogla preporučiti mladom glazbeniku kako vježbati, kako se približiti glazbi, a napredovati tehnički, što bi mu rekla?

Kažu da dobar učitelj nikad ne govori učeniku kamo da ide, već mu pokaže pravac kamo da gleda.

“Jednom mi je netko mudar rekao da ne vrijedi ništa forsirati i siliti, jer sve ono što u životu pokušavaš dobiti na taj način, najvjerojatnije i nije za tebe.”

Kolega skladatelj iz Kine, Zhao YanJiang, čiju skladbu je Martina prazivala.

Graz

Uhrturm, Schloßberg, Graz

Hauptplatz, Graz

Graz

Mur, Island Graz

Proba za koncert u Rimu, Sala academica, organo Mascioni.

Mur, Island Graz

Kopenhagen

Kopenhagen

Kopenhagen

Kopenhagen

Kopenhagen

Lyon

Lyon

Lyon

Rim

Rim